

ЗМІСТ

Позачергове засідання
(Понеділок, 26 листопада 2018 року)

Вступне слово Голови Верховної Ради України Парубія А.В.	...3
Виступи:	
Секретаря Ради національної безпеки і оборони України Турчинова О.В.	...7
міністра закордонних справ України Клімкіна П.А.	...12
начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України Муженка В.М.	...18
уповноважених представників депутатських фракцій і груп	...25
народних депутатів України	...36
Прем'єр-міністра України Гройсмана В.Б.	...44
Президента України Порошенка П.О.	...46
Прийняття Закону «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»	...5, 49
Заява фракцій «Блок Петра Порошенка» і «Народний фронт»	...49

Прийняття постанов:

«Про призначення чергових виборів
Президента України» на неділю
31 березня 2019 року ...51

«Про Звернення Верховної Ради України
до Організації Об'єднаних Націй, Європейського
Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи,
Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської
Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ,
національних парламентів держав світу у зв'язку
з черговим актом агресії Російської Федерації
проти України» ...51

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ПОЗАЧЕРГОВЕ ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

*Сесійний зал Верховної Ради України
26 листопада 2018 року, 16 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні народні депутати, добрий день! Прошу заходити до залу, підготуватися до реєстрації. Прошу займати робочі місця.

Колеги, увага! Хочу всім повідомити, що дві фракції вимагають оголосити перерву. Я оголошу перерву до початку розгляду питання. Для того щоб розпочати розгляд... *(Шум у залі)*.

Я прошу всіх зайняти місця. Не буде ніякої перерви, поки ми не відкриємо засідання. Закликаю всіх зайти до залу і підготуватися до реєстрації.

Колеги, я хочу сказати вам важливу річ. Послухайте мене, у тому числі ті, які стоять біля трибуни.

Щодо даного питання головним доповідачем є Секретар Ради національної безпеки і оборони України Турчинов. Повідомляю, що відповідно до Регламенту Президент на будь-якому етапі може мати слово до депутатів, і я публічно пообіцяв, що після того, як буде відкрито сесію, я надам 5 хвилин для виступу Президенту України, а потім перед початком розгляду питання оголошу реальну перерву на півгодини. Це нормальна і робоча система – перед початком розгляду. Підтримується така пропозиція? Підтримується *(Шум у залі)*.

Отже, я прошу заходити до залу, займати робочі місця і підготуватися до реєстрації *(Шум у залі)*. Просили почекати.

Прошу всіх заходити до залу, підготуватися до реєстрації.

Шановні колеги, відповідно до Регламенту я пропоную всім зареєструватися для участі в позачерговому засіданні.

Хочу наголосити, що зараз я оголошую реєстрацію в позачерговому засіданні. Шановні колеги, прошу зареєструватися.

У залі зареєструвалися 338 народних депутатів. Позачергове пленарне засідання Верховної Ради України оголошую відкритим.

Колеги, хочу повідомити, що ще до початку розгляду питання мною буде оголошено реальну перерву на півгодини. Це моя обіцянка для стенограми (*Шум у залі*).

Так, хочу повідомити, що зараз я скажу свою позицію, потім запрошу до виступу Президента, після того – перерва на півгодини.

Отже, колеги, ще раз повідомляю, я оголошу консультації перед початком розгляду питання, яке анонсовано на засіданні Верховної Ради. Я можу розпочати засідання? Можу.

Колеги, зараз надважливе... (*Шум у залі*).

Колеги, увага! Я прошу всіх залишатися на робочих місцях. Ми зареєструвалися, розпочали наше позачергове засідання, і я впевнений, що незважаючи на будь-який супротив, ми сьогодні його проведемо і приймемо рішення. Я не маю жодних сумнівів у тому, що нам ніщо не зашкодить. Для мене дивно, коли трибуна блокується під час розгляду таких питань (*Шум у залі*).

Колеги, ініціаторам оголошення перерви я повідомив швидко і зрозуміло, що дам можливість провести реальну перерву (наголошую на цьому) до початку розгляду питання (*Шум у залі*).

Отже, шановні колеги, соратники, уже п'ятий рік триває російська агресія проти України, окуповано Крим і частину Донецької та Луганської областей. Практично щодня на Донбасі позиції наших військових обстрілюють російські терористи. Але вчора вперше Російська Федерація, яка згідно з Будапештським меморандумом є однією з країн – гарантів безпеки України, відкрито, не ховаючись, застосувала проти України збройні сили. Якщо навесні 2014 року ще намагалися закамуювати своїх бійців під «зелених чоловічків» і показати, що це лише активісти-ополченці, то тепер світ побачив очевидні й незаперечні докази російської агресії (*Шум у залі*). Адже весь світ став свідком, як російські військові кораблі під російським прапором атакують українські кораблі.

Держава Україна повинна реагувати адекватно, рішуче і швидко. Тому я повністю підтримую рішення РНБО про запровадження воєнного стану в Україні. Напад на наші кораблі – це пряма, неприхована військова агресія проти України. Очевидно, що фронт російської агресії розширився і безпрецедентно загострився на просторі Чорного

і Азовського морів. Росія прямо порушила пункт 3 статті 2 Договору між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки від 24 грудня 2003 року, який передбачає свободу судноплавства для кораблів під прапором України, включаючи військові кораблі.

Метою Росії є продовження війни, завдання максимальної шкоди економіці України та дестабілізація ситуації всередині країни. Переконаний, що факти російської агресії на морі мають стати катализатором для негайного і значного посилення міжнародних санкцій проти держави-агресора Російської Федерації. Україна очікує чіткої та сильної підтримки зі сторони Ради Безпеки ООН, ОБСЄ, ЄС та НАТО. Якщо ці дії Росії залишаться безкарними, наслідки прецеденту можуть бути глобальними (*Шум у залі*).

Тому, колеги, я хочу повідомити, що ніхто і ніяк не перешкодить проведенню цього засідання і ми приймемо сьогодні необхідне рішення.

Зараз, колеги, я як Голова Верховної Ради України оголошую перерву на 10 хвилин. Через 10 хвилин прошу всіх бути в залі.

(Після перерви)

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу всіх заходити до залу.

До мене звернулися дві фракції з проханням про перерву, я її оголосив. Вона тривала, на жаль, стільки часу. Але я переконаний, це не може тривати безкінечно. Ніхто не може поставити під загрозу засідання Верховної Ради України. Тому я прошу заходити до залу.

Шановні народні депутати, відповідно до пункту 31 частини першої статті 85 Конституції України, статті 189 Регламенту Верховної Ради України, статті 5 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Верховна Рада України сьогодні зібралася на позачергове пленарне засідання та розгляне питання щодо прийняття проекту Закону «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» ([№ 9338](#)).

Шановні колеги, відповідно до Конституції та законів України позачергове пленарне засідання Верховної Ради України оголошую відкритим.

Хочу наголосити, що під час дебатів ми спільно дійшли до розуміння, що в указі буде виправлено, що термін введення воєнного стану обмежується з 60 днів до 30 днів, і вирішили, що буде зазначено, що вибори Президента України відбудуться 31 березня 2019 року, тобто в термін, передбачений законом України.

У позачерговому засіданні Верховної Ради України бере участь Прем'єр-міністр України Володимир Борисович Гройсман. Давайте привітаємо його (*Оплески*).

Відповідно до статей 6 і 34 Регламенту Верховної Ради України на засіданні присутні також міністр оборони України Полторак Степан Тимофійович, начальник Генерального штабу Муженко Віктор Миколайович, командувач Військово-Морських Сил Збройних Сил України Воронченко Ігор Олександрович, голова Державної прикордонної служби Цигикал Петро Олександрович, Голова Служби безпеки України Грицак Василь Сергійович (*Оплески*), голова Служби зовнішньої розвідки Божок Єгор Валерійович, начальник Головного управління розвідки Міністерства оборони України Бурба Василь Васильович, міністр закордонних справ України Клімкін Павло Анатолійович, міністр внутрішніх справ України Аваков Арсен Борисович, командувач Об'єднаних сил Наєв Сергій Іванович (*Оплески*).

Привітаймо також керівника Антитерористичного центру СБУ Малікова Віталія Володимировича і командувача Національної гвардії України Аллерова Юрія Володимировича (*Оплески*).

Шановні колеги, я хочу зазначити, що пропонується такий перелік промовців. Доповідач – Секретар Ради національної безпеки і оборони України Турчинов, потім – міністр закордонних справ України Клімкін Павло Анатолійович і начальник Генерального штабу Муженко Віктор Миколайович. На три співдоповіді відводиться до 10 хвилин, до кожного з них ви будете мати змогу поставити запитання.

Ми розглядаємо питання за процедурою повного обговорення, тобто виступ доповідача, запитання – по 3 хвилини, далі – виступи від фракцій і груп, виступи депутатів і потім – прийняття рішення. Таким чином відповідно до закону відбувається розгляд. І, звичайно, співдоповідь від комітету – те, на чому я наголошував.

Колеги, до доповіді запрошується Секретар Ради національної безпеки і оборони України Турчинов Олександр Валентинович. Будь ласка, пане Олександр, до 10 хвилин (*Оплески*).

ТУРЧИНОВ О.В., Секретар Ради національної безпеки і оборони України. Шановні народні депутати! У зв'язку з черговим актом збройної агресії з боку Російської Федерації, що відбувся 25 листопада 2018 року у районі Керченської протоки проти кораблів ВМС Збройних Сил України, що мав важкі наслідки, іншими агресивними діями Російської Федерації в Азовському та Чорному морях, наявною загрозою широкомасштабного вторгнення в Україну збройних сил Російської Федерації на тлі окупації РФ Автономної Республіки Крим та частини Донецької та Луганської областей, небезпекою державному суверенітету та незалежності України, її територіальній цілісності, з метою створення умов для здійснення органами державної влади, військовим командуванням, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями наданих їм повноважень, необхідних для відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» Президент України підписав Указ «Про введення воєнного стану в Україні».

Водночас після проведених консультацій, де, як ви знаєте, відбулося звернення Президента, за його ініціативою зменшено строк введення воєнного стану в нашій країні з 60 до 30 діб.

Наступне. В указі Президента доручено військовому командуванню, органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування запроваджувати заходи, необхідні для забезпечення оборони України, захисту населення та інтересів держави.

У зв'язку з введенням в Україні воєнного стану тимчасово на період дії правового режиму воєнного стану можуть (шановні народні депутати, я наголошую: можуть) обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина відповідно до законів і Конституції України.

Хто дивився вчорашнє засідання Ради національної безпеки і оборони, той міг почути у виступі Президента жорстку позицію, що він не планує застосовувати цю норму, але у випадку загострення військової ситуації, посилення агресії Російської Федерації ми повинні мати такий інструмент і таку можливість під час введення воєнного стану.

Наступне. Кабінету Міністрів України доручено забезпечити постачання Збройним Силам України, іншим військовим формуванням матеріально-технічних ресурсів і майна, надання послуг та їх фінансування в обсягах, що необхідні для ефективного виконання покладених на них завдань в особливий період.

В указі доручено також привести до повної готовності визначені об'єкти єдиної державної системи цивільного захисту, їх функціональних та територіальних підсистем.

Обласним, Київській міській державній адміністрації, органам місцевого самоврядування доручено утворити ради оборони та забезпечити сприяння військовому командуванню у запровадженні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану.

Шановні народні депутати, цей указ набирає чинності одночасно з набранням чинності Законом «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні». Проект відповідного закону внесено до Верховної Ради. Він складається всього з двох пунктів, і я дозволю собі зачитати його текст.

Перше. Затвердити Указ Президента України від 26 листопада 2018 року № 393 «Про введення воєнного стану в Україні».

Друге. У період дії воєнного стану, введеного зазначеним Указом Президента України, часткова мобілізація оголошується Президентом України у строки і в обсягах відповідно до загроз національній безпеці і обороні України.

Третє. Цей закон негайно оголошується через засоби масової інформації та набирає чинності з дня його опублікування.

Прошу, шановні народні депутати, підтримати внесений Президентом проект закону і відповідно указ Президента.

Дякую за увагу.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Прошу вас залишатися на трибуні. Шановні колеги, я хочу нагадати, що ми обговорюємо ключовий законопроект, і хотілося б, щоб у цей час у залі була тиша, а не проводилися консультації.

Зараз я прошу записатися на запитання до Секретаря Ради національної безпеки і оборони і дуже прошу, щоб ми та наші телеглядачі й слухачі могли чути це надзвичайно важливе обговорення, а не гомін у залі.

Запитання від народного депутата Кривенка. Будь ласка.

КРИВЕНКО В.М., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»)*. Народний Рух України. Шановний Секретарю Ради національної безпеки і оборони, скажіть, будь ласка, які конкретні кроки будуть після ухвалення важливого рішення про введення воєнного стану і чому саме сьогодні треба приймати законопроект? Парламент має два дні на розгляд цього подання. Яка така кричуща необхідність, що треба приймати сьогодні? Чому ми не можемо прийняти цей законопроект завтра разом з внесенням змін до законодавства, щоб забезпечити проведення виборів у 120 ОТГ, щоб забезпечити голосування щодо дати президентських виборів, щоб не говорили, що це використовується для того, щоб перенести вибори Президента і їх не проводити? Дякую.

ТУРЧИНОВ О.В. Шановний народний депутате, шановні колеги, найперше будь-які звинувачення щодо перенесення виборів Президента України безпідставні. Для того щоб перекреслити всі ці звинувачення, Президент зменшив строк введення воєнного стану до 30 діб. Тобто за відсутності військової агресії, за відсутності розв'язання Росією повномасштабної війни введення воєнного стану повинно завершитися до кінця поточного року.

Я переконаний, що всі депутати знають, що президентська кампанія починається з 1 січня наступного року. Тому, шановні колеги, всі звинувачення є політичною спекуляцією. Я не хочу нікого образити.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Шановні колеги, я ще раз змушена повторити прохання про коректність один до одного в цьому залі. Усі дуже чекали цього обговорення. Давайте не перебивати Секретаря Ради

національної безпеки і оборони під час обговорення проекту Закону «Про введення воєнного стану в Україні».

Наступне запитання. Народний депутат Дейдей передає слово Ляшку. Будь ласка.

ЛЯШКО О.В., член Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Радикальна партія. Олександр Валентиновичу, у мене до вас запитання. Ось указ Президента, який пропонується затвердити, де передбачено 60 днів воєнного стану і нічого не сказано про президентські вибори. Президент сказав, що він на нашу вимогу погодився на 30 днів воєнного стану і на те, щоб президентські вибори відбулися 31 березня. Де цей указ? Покажіть нам новий указ Президента, який відповідно до Конституції має бути внесений до парламенту. Це перше запитання.

Друге запитання. Олександр Валентиновичу, указом Президента зупиняються конституційні права громадян, зокрема дія статті 53 «Кожен має право на освіту». Скажіть, будь ласка, яким чином позбавлення українців права на освіту допоможе звільненню України від російської окупації? Ви пропонуєте зупинити право на освіту, на спілкування рідною мовою, на підприємницьку діяльність. По-моєму, ви оголошуєте війну не проти агресора, а проти українських громадян на право жити вільно в рідній країні. Ось що ви робите зараз.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, дайте відповідь.

ТУРЧИНОВ О.В. Шановні колеги, я просив би, щоб ми відповідально ставилися до обговорення цього важливого для безпеки і оборони держави питання.

Щодо строку введення воєнного стану. Президент у своєму зверненні чітко оголосив про 30 днів. Він вніс відповідний документ до парламенту, і я для стенограми чітко фіксую цю позицію: йдеться про введення воєнного стану на строк 30 днів. Це перше.

Друге питання, щодо тимчасового обмеження прав і свобод громадян. Я переконаний, що той, хто читав Закон «Про правовий режим воєнного стану», розуміє, що воєнний стан – це і є обмеження прав і свобод громадян, про що (*Шум у залі*) ініціатор повинен

інформувати Організацію Об'єднаних Націй. Саме у випадку військових провокацій, військових дій, які можна передбачити на підставі тої цинічної...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

Я ще раз хочу звернутися до сесійного залу. Шановні колеги, я переконана, що нашим телеглядачам українцям цікаві і питання, і відповіді. Дайте, будь ласка, можливість усім почути відповіді, а не лише ваші прекрасні запитання й аплодисменти. Це не сцена!

Будь ласка, додайте 30 секунд.

ТУРЧИНОВ О.В. Шановні колеги, воєнний стан однаковий для всіх країн, немає особливостей в Україні. Відповідно до міжнародної практики в умовах введення воєнного стану інформується Організація Об'єднаних Націй про тимчасове обмеження прав і свобод громадян. До того ж Президент наполягає, що це не буде загальне імперативне обмеження, а тільки там, де відбуватимуться військові дії.

Щодо освіти. Коли буде загроза дітям – закриватимуться школи. Коли буде необхідно закривати підприємства – закриватимуться підприємства. Чітке обмеження прав і свобод зафіксовано у статті 8 закону, на який я посилаюся. Тому прошу народних депутатів...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний колего.

Наступне запитання. Народний депутат Рефат Чубаров. Будь ласка.

ЧУБАРОВ Р.А., член Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановний Олександр Валентиновичу! Я підтримуватиму введення воєнного стану, але вважаю, що цього недостатньо. РНБО якомога швидше має затвердити покроковий план дій, спрямованих не тільки на відсіч новим агресивним діям Росії, а й таких, що сприятимуть деокупації Криму та інших тимчасово окупованих територій України. Взагалі я виходжу з того, що новий акт агресії Росії має бути реально перетворений на початок деокупації Криму.

Отже, шановний Олександр Валентиновичу, коли ми будемо бачити цей план?

ТУРЧИНОВ О.В. Дякую за запитання. Хочу сказати, що, дійсно, для нас принципово не тільки захистити Україну, а й відновити територіальну цілісність України, звільнити окуповану територію Донбасу і Крим.

Але, шановні колеги, я звертаюся до вас, народних депутатів. Запорукою нашої перемоги, нашої стійкості є наша єдність. А те, що демонструє протягом трьох годин парламент, – це ганьба! (*Оплески*).

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний Олександр Валентиновичу.

Шановні колеги, до слова запрошується міністр закордонних справ України Клімкін Павло Анатолійович.

Хочу також акцентувати увагу шановних колег і всіх українців на тому, на чому зосередив свою увагу Секретар Ради національної безпеки і оборони, що саме Президент України за своєю ініціативою обмежив до 30 діб введення воєнного стану. Шкода, що три години тому йому не дали це озвучити з трибуни. Дякую.

Будь ласка, шановний пане міністре.

КЛІМКІН П.А., *міністр закордонних справ України.* Шановні пані та панове народні депутати! Шановні колеги! Заздалегідь пере-прошую, що буду застосовувати юридичну термінологію і посилатися на деякі документи міжнародного права, оскільки я хочу, щоб кожен українець зрозумів, що саме порушила Росія і які акти агресії вона здійснила щодо України.

Вчорашні дії Російської Федерації щодо кораблів Військово-Морських Сил України є прямим, відкритим та неприхованим актом агресії стосовно України в розумінні статті 2 Статуту ООН. Згідно з резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 3314 акт агресії – це, зокрема, напад збройними силами держави на сухопутні, морські або повітряні сили, або морські та повітряні флоти іншої держави.

Саме те, що відбулося вчора, є атакою збройних сил однієї держави на морські сили іншої. Застосувавши силу в територіальних водах України, Росія порушила суверенні права України на регулювання навігації у власному територіальному морі, що становить

порушення низки статей Конвенції ООН з морського права. Незважаючи на заклики України припинити порушення конвенції, Російська Федерація порушила всі ключові статті Конвенції з морського права. Після початку відходу наших кораблів Російська Федерація порушила морське право, гарантоване статтями 2, 56 та 58 цієї конвенції, уже у вільній економічній зоні України, оскільки здійснила напад саме в цій зоні.

Таким чином, ми розцінюємо дії Росії як послідовний крок і акт агресії. Ми будемо їх використовувати також у контексті нашого спору щодо прав прибережної держави в рамках Конвенції ООН з морського права.

Ми вважаємо, що дії Росії в районі Керченської протоки свідчать про створення передумов для повного блокування морських портів Бердянська та Маріуполя, а також про можливість підготовки блокади з боку Росії чорноморського узбережжя України.

Ми аргументовано пояснили всім нашим друзям і партнерам, усьому світовому співтовариству, що будь-які спекуляції РФ про порушення кордонів територіальних вод чи сплановану провокацію не мають під собою жодного змісту і в них не вірить ніхто, включаючи Російську Федерацію. Таким чином, саме Росія несе повну відповідальність за ескалацію військової напруги і має за це понести відповідне покарання.

Я не буду дуже детально інформувати про ті міжнародні заходи і контакти, які відбуваються зараз. Ви знаєте, що тільки-но закінчилося спеціальне засідання Комісії Україна – НАТО. Саме зараз відбувається засідання Ради Безпеки ООН і позачергове засідання ОБСЄ. Ми здійснюємо також контакти з нашими друзями і партнерами по всіх напрямках і всіх треках.

Хочу наголосити, що наші моряки, захоплені Російською Федерацією, відповідно до міжнародного гуманітарного права мають вважатися військовополоненими. Саме для того ми докладаємо зусилля, щоб Червоний Хрест здійснював також цілеспрямовані зусилля щодо їх звільнення. Саме звільнення наших моряків і наших суден є на сьогодні першочерговим завданням.

Другим ключовим завданням є покарання Росії і зміцнення санкцій.

Третє завдання – нарощування безпекової присутності наших партнерів у Чорному морі з огляду на свідому ескалацію ситуації з боку Росії.

Хочу відзначити, що після прийняття Верховною Радою рішення про запровадження воєнного стану та відразу після його оприлюднення в засобах масової інформації ми відповідно до існуючої практики повідомимо Генерального секретаря ООН про право України на самооборону згідно зі статтею 51 Статуту ООН. Хоча, звичайно, ми будемо намагатися вирішити ситуацію відповідно до статті 33 у мирний спосіб, але ми бачимо, що це з Росією неможливо. Як країна, яка неухильно та послідовно дотримується вимог міжнародного права та Статуту ООН, ми повідомимо про можливість застосування зброї для нашого захисту.

Дуже дякую і готовий відповісти на можливі запитання.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний пане міністре.

Шановні колеги, 5 хвилин відводиться на запитання до міністра закордонних справ. Запишіться, будь ласка. Прошу вас не лише власні запитання оголошувати, а й слухати відповіді.

Народний депутат Кишкак. Будь ласка.

КИШКАК П.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Дякую. Народний Рух України. Прошу, пане міністре, пояснити декілька незручностей щодо того, яка мета введення воєнного стану на один місяць. Як ви це вбачаєте? Які конкретно підрозділи будуть задіяні чи які заходи застосовуватимуться?

Для мене мета може бути єдина – звільнення моїх суверенних українських територій. Іншої я поки що не вбачаю. Це перше.

Друге. У частині четвертій пункту 7 указу йдеться про те, щоб передбачити заходи часткової мобілізації, організувати та провести навчальні збори з резервістами оперативного резерву. Але це ж неможливо для оперативної ланки управління, це мінімум три місяці, розумієте? Тобто ми не можемо фізично виконати цей пункт.

Дякую вам за відповідь.

КЛІМКІН П.А. Щиро дякую за ваше запитання. Щодо першого запитання маю сказати, що насправді для мене ключова мета запровадження воєнного стану, безумовно, полягає у звільненні наших окупованих територій. Як сказав пан Чубаров, це має бути відповідний старт і перехоплення ініціативи. Але водночас, я хочу на цьому наголосити, ми бачимо, як поступово і підступно Росія намагається підступитися до Маріуполя. Ми бачимо ці зусилля – і мілітарні, і немілітарні – від економічної блокади до хвилі дезінформації і всього іншого.

Тому для мене головна ідея запровадження воєнного стану полягає в тому, щоб згуртувати і сконцентрувати зусилля щодо відбиття провокацій. І хочу сказати: не потрібно недооцінювати ворога. У тому сенсі ми чітко...

ГОЛОВУЮЧА. Додайте 30 секунд, щоб завершити, будь ласка.

КЛІМКІН П.А. ...в контексті мобілізації. Ми прекрасно розуміємо, що можна зробити і що не можна зробити. Щойно Секретар РНБО про це говорив.

Я вважаю, що саме цей час можна використати в контексті підготовки і планування, і це всім нам зрозуміло.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Наступне запитання. Андрій Тетерук. Будь ласка.

ТЕТЕРУК А.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). «Народний фронт». Дякую своєму колезі пану Гаврилюку за те, що передав мені слово.

Шановний пане міністре, є два короткі запитання.

Перше, щодо траншу МВФ, який ми очікували після прийняття Держбюджету. Чи є офіційна інформація щодо наступного траншу?

Друге. У мене до вас переконливе прохання, щоб ви за допомогою дипломатів зробили все можливе, аби на Російську Федерацію, яка відкрито застосувала свої військові підрозділи, не тільки флот,

а й повітряну авіацію, атакуючи Військово-морський флот України, було накладено жорсткі санкції і щоб через порушення нею морського права вона була позбавлена права проходження через усі протоки, через Босфорську протоку, через усі канали, де існує міжнародне право, щоб жоден її військовий корабель, жодне її цивільне судно не могло користуватися морським правом, яке вона цинічно і підло порушує.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, ваша відповідь.

КЛІМКІН П.А. Дякую, пане Андрію. Тільки те, що ми робимо в рамках наших судових позовів стосовно Росії і в рамках Міжнародного арбітражу за Конвенцією ООН про морське право, може нам дозволити накладати такі санкції на Російську Федерацію. Ми маємо до кінця довести ці позови. Лише Міжнародний суд ООН або Міжнародний арбітраж може накладати відповідні санкції і говорити про компенсації.

Щодо першого запитання. Безумовно, я можу лише сказати, що цей указ у сьогоднішній редакції не має заважати продовженню нашого співробітництва ані з МВФ, ані з іншими міжнародними фінансовими організаціями.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Запитання Єгора Соболева. Будь ласка.

СОБОЛЄВ Є.В., член Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Пане міністре, ми вважаємо, що це обов'язок і парламенту, і Президента – оголосити воєнний стан після того, як на нашу державу напали. Ми також пропонуємо, щоб це не були просто слова. Якщо ми в стані війни з Росією вже п'ятий рік, ми пропонуємо, по-перше, розірвати дипломатичні відносини, по-друге, запровадити візи для громадян Російської Федерації і, по-третє, припинити закуповувати в росіян товари, які ми можемо виробляти самі або купувати в країн-партнерів. Тоді це буде серйозний крок, який, зокрема, покаже нашим міжнародним партнерам, що ми дотримуємося політики санкцій, що

не дозволить Путіну далі фінансувати війни проти України та інших країн світу.

КЛІМКІН П.А. Дякую. Не можу не погодитися з третьою пропозицією, згоден на сто відсотків. Ми не можемо одночасно торгувати і воювати з країною-агресором.

Щодо другої пропозиції. Я багато разів казав, що ми маємо прийти не просто до візового режиму, оскільки клеїти етикетки в паспорти громадян країни-агресора немає сенсу, а саме до біометричного візового режиму. Зараз ми будемо ініціювати також відміну такого режиму і для службових, і для дипломатичних паспортів з Росією.

Щодо відносин з Росією. Я завжди дуже чітко казав, що нам за визначенням ці відносини не потрібні і в нас немає за фактом таких відносин. Але ми маємо знайти форму, яким чином і хто допомагатиме й турбуватиметься, бо, на жаль, 2,5 мільйона українців ще перебувають у Російській Федерації, щоб виконувати всю ту роботу, яку здійснюють наші консули в контексті допомоги політичним в'язням. Ми проводимо цю роботу і вважаємо, що в нас є опції, можливо...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте хвилину, щоб завершити. Дуже важлива відповідь.

КЛІМКІН П.А. Я хотів просто завершити, оскільки це важливе питання, яке всіх нас цікавить. Для нас, для дипломатичної служби, звичайно, навіть емоційно було б краще мати наших дипломатів тут і щоб вони не перебували під постійною небезпекою. Це зрозуміло. Але поки ми не знайдемо ефективної форми допомоги українцям (ми її шукаємо, і сподіваюся, найближчим часом зможемо запропонувати рішення), ми не будемо приймати невідповідальні рішення щодо того, щоб піти з Росії. Зараз наші дипломати не здійснюють жодної дипломатичної діяльності за визначенням. Це тільки допомога українцям і консульська діяльність, про це можу сказати відповідально.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Шановні колеги, послухайте мене уважно, яка в мене пропозиція. Зараз відповідно до Регламенту ми маємо надати слово начальнику Генерального штабу Збройних Сил України пану Муженку. Але є таке відчуття, що кожна фракція хотіла б поставити ще по одному запитанню, і окремо, звичайно, виступи. Якщо ви не заперечуєте, ви можете, я думаю, одне запитання до будь-кого з доповідачів – чи до пана Клімкіна, чи до пана Муженка – поставити після виступів (*Шум у залі*). Ні? Тоді рухаємося за Регламентом: тільки виступи.

До слова запрошується начальник Генерального штабу Збройних Сил України Віктор Муженко. Будь ласка, пане Вікторе.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пане Вікторе, мікрофон увімкнено.

МУЖЕНКО В.М., *начальник Генерального штабу – Головнокомандувач Збройних Сил України.* Шановний пане Голово, шановні народні депутати! Я хотів би у своєму коротенькому виступі донести інформацію про перебіг подій, які відбулися вчора, 25 листопада, у ході планового переходу групи кораблів Військово-Морських Сил України з пункту базування Одеса до пункту базування Маріуполь.

Перехід кораблів у складі двох броньованих артилерійських катерів, одного рейдового буксира, а також малого суховантажного судна розпочався 23 листопада. 23 і 24 листопада перехід кораблів відбувався в штатному режимі без будь-яких ускладнень. 25 листопада близько 4 години ранку три кораблі – рейдовий буксир і два броньовані артилерійські катери – наблизилися до дванадцятимильної зони біля Керченської протоки. Командиром походу відповідно до процедури було здійснено запит до диспетчерського пункту Керченського порту щодо можливості проходу через Керченську протоку і щодо визначення послідовності і черговості проходу під Керченським мостом. На запит відповіді не надали. Повторний запит був здійснений о 4 годині 7 хвилин, відповіді теж не надали. Кораблі почали виконувати планове завдання, рухаючись визначеним курсом.

О 4 годині 55 хвилин кораблі увійшли у дванадцятимильну зону біля Керченської протоки. О 6 годині 23 хвилини прикордонні катери Федеральної служби безпеки Російської Федерації та бойові кораблі Чорноморського флоту Російської Федерації розпочали небезпечне маневрування для перешкоджання проходу українських кораблів до Керченської протоки. О 6 годині 27 хвилин з катера прикордонної служби Федеральної служби безпеки Російської Федерації в ультимативній формі було оголошено вимогу українським кораблям покинути дванадцятимильну зону. Наші кораблі продовжували виконання планового завдання, тому що прохід кораблів через Керченську протоку проводиться в режимі вільного мореплавання. О 6 годині 55 хвилин у ході небезпечного маневрування один з наших кораблів, а саме рейдовий буксир, був пошкоджений, втратив хід, і кораблі вже рухалися, скажемо так, з меншою швидкістю.

О 8 годині був вихід на зв'язок з диспетчерською службою порту Керч, яка регламентувала порушення входу в територіальні води Російської Федерації. О 8 годині 30 хвилин отримали відповідь з диспетчерського пункту Керченського порту щодо виходу у визначене місце в район стоянки, в район очікування для визначення послідовності проходу під аркою Керченського мосту.

У подальшому ніякої інформації не надходило, і тільки о 14 годині нашим кораблям повідомили про те, що вхід у зону Керченської протоки в районі Керченського мосту закритий для військових суден. Але до 14 години відповідного повідомлення – ПРИП (прибережне попередження, яке передається через загальну систему автоматизованого управління і контролю за судами, головна квартира якого знаходиться в Іспанії) не було. Однак у цей час (о 13 годині 40 хвилин – 13 годині 50 хвилин за київським часом, або о 14 годині 40 хвилин – 14 годині 50 хвилин за московським часом) під аркою Керченського мосту пройшли три російські кораблі – один сторожовий корабель і два протидиверсійні катери Федеральної служби безпеки Російської Федерації. Мотивом заборони проходу було те, що відповідний прохід був закритий баржею, яка сіла на мілину, що не відповідало дійсності, тому що перед тим якраз був прохід російських кораблів.

Більше ніякої інформації не надходило, і тому о 17 годині було прийнято рішення щодо повернення наших кораблів до пункту попереднього базування в місто Одесу.

Крім того, з початком переходу було увімкнено засоби радіоелектронної боротьби, і ми повністю втратили зв'язок з нашими кораблями. Було також подавлено і Міжнародну систему автоматизованої ідентифікації суден, так звану АІС, що є грубим порушенням морського права.

У ході висування до порту Одеса кораблі супроводжувалися десятима кораблями Російської Федерації, чотири з них – кораблі Чорноморського флоту Російської Федерації і шість – відповідні катери Федеральної служби безпеки. При виході із дванадцятимильної зони наші кораблі було заблоковано, але вони вийшли десь у районі 13-14 миль від берегової зони Кримського узбережжя, були атаковані російськими кораблями, у тому числі з відкриттям вогню на ураження. Внаслідок цього трьох наших військовослужбовців було поранено. За першою інформацією, було поранено шість військовослужбовців, але в подальшому інформацію було уточнено – троє поранених і троє травмованих.

Кораблі було заблоковано, зв'язок з ними втрачено, і далі дізналися лише про те, шляхом відповідних перехоплень, що ті кораблі здійснюють висування під контролем кораблів Російської Федерації у поки невідомому напрямку. Потім уточнили, і сьогодні ця інформація підтвердилася, що в район стоянки в Керчі.

Сьогодні о 5 годині 30 хвилин з відповідного повідомлення від наших розвідувальних органів ми отримали інформацію про те, що кораблі знаходяться в Керчі. Троє військовослужбовців, яких було поранено, госпіталізовані і перебувають у міській лікарні Керчі імені Пирогова. Решту військовослужбовців розосереджено в невідомі місця, і їх доля на сьогодні теж поки невідома. Інформацію про поранених ми отримали через Червоний Хрест.

Крім того, сьогодні отримали додаткову інформацію про те, що в ході атаки на українські кораблі було застосовано авіацію Російської Федерації: Су-30 здійснив таку атаку з випуском двох ракет.

Таким чином, відповідні дії Російської Федерації класифікуються як агресія, тому що територія будь-якого судна є суверенною територією держави, до якої це судно належить.

У зв'язку з цим мною було прийнято рішення привести Збройні Сили в повну бойову готовність з виконанням відповідного переліку заходів, які продовжуються і сьогодні.

Доповідь закінчено.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Колеги, зараз відводиться 5 хвилин на запитання, і ви можете їх поставити, провівши відповідний запис. Прошу провести запис.

Довбенко Михайло Володимирович. Будь ласка.

ДОВБЕНКО М.В., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності (одномандатний виборчий округ № 84, Івано-Франківська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Прошу передати слово Ар'єву.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ар'єв. Прошу, пане Володимире.

АР'ЄВ В.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України у закордонних справах (одномандатний виборчий округ № 218, м. Київ, партія «Блок Петра Порошенка»). У мене таке запитання. Кілька тижнів тому українські Військово-Морські Сили здійснили аналогічний похід, перетнули Керченську протоку і зайшли в Азовське море. Власне, тоді Російська Федерація і катери ФСБ лише спостерігали за тим, що відбувається. Отже, принцип проходу військових кораблів працював і був законним ще кілька тижнів тому. Як ви думаєте, що змінилося цього разу? Чому саме тепер, коли одразу після голосування у Верховній Раді за внесення змін до Конституції щодо євроатлантичної інтеграції України, російська військова машина здійснила абсолютно...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Вікторе Миколайовичу.

МУЖЕНКО В.М. Дякую. Дійсно, 23 вересня 2018 року два наші кораблі здійснили прохід через Керченську протоку, дотримуючись

такого самого алгоритму, за яким здійснювався прохід 23-25 листопада поточного року. Тоді особливих проблем не виникло, хоча теж було супроводження, були спроби блокування, але здійснювати навали (це такі прийоми дій щодо кораблів), здійснювати зіткнення, а тим більше відкривати вогонь вони не наважувалися. Тоді наші кораблі успішно пройшли в акваторію Азовського моря у відповідні пункти базування Маріуполь і Бердянськ.

У зв'язку з чим було прийнято таке рішення і наскільки це залежить, скажімо, від голосування за внесення змін до Конституції, я вам скажу...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, додайте 30 секунд.

МУЖЕНКО В.М. ...не готовий пов'язати ці події, але те, що операцію щодо блокування кораблів і потім уже щодо їх затримки із застосуванням зброї і веденням вогню на ураження, дійсно, було сплановано. Це не була спонтанна операція.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Наступне запитання. Народний депутат Тарасюк. Будь ласка.

ТАРАСЮК Б.І., *заступник голови Комітету Верховної Ради України у закордонних справах (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»).* Дякую. Маю декілька запитань, пане начальнику Генерального штабу.

Перше запитання. Яким чином воєнний стан забезпечить безпеку українських військових катерів, сприятиме звільненню окупованих районів Донбасу або Автономної Республіки Крим?

Друге запитання. Чи не варто було запровадити воєнний стан відразу після Іловайської трагедії?

Третє запитання. Яка доля наших моряків, крім поранених, про яких ви сказали? Де вони знаходяться? У якому стані? Чи є з ними зв'язок?

Дякую за відповіді.

МУЖЕНКО В.М. Почну з останнього запитання щодо долі наших моряків. Стосовно трьох поранених я сказав, що вони перебувають у міській лікарні імені Пирогова у місті Керчі. Про місцезнаходження решти моряків на цей час нам невідомо. Вони були розосереджені по місту, можливо, навіть в інших містах, і зв'язку на сьогодні з ними немає. Інформацію про поранених ми отримали через Червоний Хрест (*Шум у залі*).

Усього було 23 чоловіки: троє поранених, ще 20 перебувають у різних місцях, які нам невідомі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую (*Шум у залі*). Ви ще не завершили відповідь?

МУЖЕНКО В.М. Відповідаю і щодо Іловайська, і на перше запитання про те, наскільки воєнний стан забезпечить безпеку наших кораблів. Я думаю, що введення воєнного стану забезпечить не тільки...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Додайте 30 секунд.

МУЖЕНКО В.М. ...наших кораблів. Введення воєнного стану спрямоване на те, щоб забезпечити безпеку нашої держави.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Останнє запитання. Сугоняко Олександр передає слово Капліну. Будь ласка.

КАПЛІН С.М., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пенсійного забезпечення (одномандатний виборчий округ № 144, Полтавська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановний пане Голово! Я хотів попросити вас зробити виняток і дати право поставити зараз запитання Прем'єр-міністру України. Це надзвичайно турбує людей.

Чи можете ви, пане Прем'єре, гарантувати, що в разі введення воєнного стану пенсії, субсидії, соціальний захист і зарплата простих українців будуть недоторканні і збережуться в повному обсязі?

Це питання турбує простих українців і мене як керівника Комітету з питань соціальної політики (*Шум у залі*).

Не треба кричати! Людей турбує те, що їм сьогодні належить і що ви завтра можете в них забрати, для того щоб отримати соціальний захист.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Повідомляю вам, що ви не маєте права в цьому розділі ставити запитання Прем'єр-міністру України. Тому я передаю слово для наступного запитання.

Матузко Олена Олександрівна. Будь ласка.

МАТУЗКО О.О., секретар Комітету Верховної Ради України з питань інформатизації та зв'язку (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Прошу передати слово Олексію Гончаренку.

ГОНЧАРЕНКО О.О., секретар Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую. Шановний пане Муженко, у мене до вас два запитання.

Перше запитання. Що робитиме Україна, чи є в нас план, якщо Російська Федерація здійснюватиме спроби блокади чорноморських портів України – Миколаєва, Херсона і найперше Одеси? Якою буде реакція? Чи готові Військово-Морські Сили України до такої ситуації?

Друге запитання. Чи є в нас координація, і можливо, у вас є якась інформація про захід у Чорноморський басейн військових кораблів країн НАТО для того, щоб збалансувати військову присутність військово-морських сил, оскільки Російська Федерація зараз використовує свою перевагу над Військово-Морськими Силами України? Чи є у вас інформація, наприклад, про направлення військових кораблів Сполучених Штатів Америки чи Великої Британії? Чи проводимо ми відповідні консультації?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Вікторе Миколайовичу.

МУЖЕНКО В.М. Щодо можливої блокади українських портів в акваторії Чорного моря і не лише щодо блокади в нас є відповідні плани застосування Збройних Сил для захисту території нашої держави, для захисту... *(Шум у залі)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я прошу уваги в залі!
Будь ласка, пане Вікторе.

МУЖЕНКО В.М. Я відповім щодо Іловайська, можете почекати *(Шум у залі)*.

Не вам вирішувати, відповідно до якого суду. Я відповідаю на запитання *(Шум у залі)*. Таке, як до генералів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, завершіть відповідь.

Прошу, щоб емоції в залі вляглися.

Пане Вікторе, ви завершили відповідь? Завершили.

Отже, колеги, час для доповідей і відповідей на запитання завершено. Дякую вам, пане Вікторе.

Переходимо до обговорення. Хочу нагадати, що ми розглядаємо за процедурою повного обговорення. Зараз відбудуться виступи від усіх фракцій і груп, а потім 9 хвилин – виступи народних депутатів.

Отже, прошу провести запис на виступи від фракцій і груп. Дякую.

Від фракції «Самопоміч» я запрошую до трибуни Березюка Олега. Будь ласка.

БЕРЕЗЮК О.Р., член Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Конституційним обов'язком усіх гілок влади є те, що коли на державу і на людей нападає ворог, треба використовувати військо, зброю і вводити воєнний стан. Україна в стані війни з 2014 року. Іловайськ, Дебальцеве – ніхто не бігав за парламентом, щоб ввести воєнний стан. Сьогодні керівник Генштабу також про це не згадав. Чому тоді не прийшли до парламенту?

За великим рахунком, і ця пропозиція не до кінця чесна, бо разом з Указом «Про введення воєнного стану в Україні» Президент зобов'язаний видати указ про використання Збройних Сил України, як він буде застосовувати воєнний стан, коли обмежуються права і свободи громадян, і люди на це погоджуються через наше голосування, щоб побороти ворога. Але зараз цього також немає.

Нам з 2014 року втуляли Мінськ, який і сьогодні, коли ми проголосуємо за проект закону про воєнний стан, просто буде справжнім політичним банкрутом і доказом того, що це було неправильно. Крім воєнного стану, нам треба обов'язково розірвати дипломатичні відносини, закрити консульські представництва. Нам потрібно заборонити російські канали і торгівлю з Росією. Нам потрібно ввести мораторій і припинити, якщо вже вона йде, приватизацію критичної інфраструктури, енергетичних станцій – «Енергоатома» та інших. Кому їх продадуть? Вам? Ні, не вам – ворогу!

Фракція «Самопоміч» підтримуватиме проект Закону «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», якщо чітко буде виписано, що воєнний стан буде вводиться на територіях, що піддані відвертій агресії ворога, де йде війна. І якщо Президент або хтось інший у державі буде використовувати важелі, які українські громадяни віддали їм у руки для того, щоб допомогти українському воїну, який потребує цього стану, для переслідування не московських ворогів, а тих, хто бореться з режимом, – це буде злочин проти людяності і народ повстане, я в цьому переконаний.

Тому наша пропозиція така. Голосувати за проект закону, за яким буде обмежено введення воєнного стану на територіях, які сьогодні піддані відвертій агресії. Це дуже серйозна річ. Пане Голово, поставте це питання на рейтингове голосування.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради
України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Олег Ляшко представить позицію своєї фракції щодо обговорюваного проекту закону. Будь ласка.

ЛЯШКО О.В. Радикальна партія. Колеги, ви бачите, що тут стоять суфлери для Президента. Тобто Президент, який вводить воєнний стан, без суфлера не може про це оголосити. Більше того, коли я дивився оголошення Порошенка про те, як він вводить воєнний стан, у нього було таке задоволене обличчя, наче він вагон цукерок «Рошен» продав, а не вводить воєнний стан.

А тепер щодо суті законопроекту. Суб'єктом законодавчої ініціативи є Президент Порошенко. Секретар РНБО Турчинов не має права для стенограми вносити зміни до законопроекту. Президент Порошенко, якщо він задовольняє наші вимоги, зобов'язаний видати новий указ і внести проект нового законопроекту про строк 30 днів воєнного стану і про те, що президентські вибори проводяться 31 березня 2019 року.

Але насправді, шановні колеги і шановні українці, я вам хочу сказати, що те, що запропонував Порошенко, це не воєнний стан – це позбавлення українців усіх конституційних прав. Порошенко вводить воєнний стан не проти агресора. Порошенко водить воєнний стан проти кожного українця. Ось я читаю його указ. Цим указом обмежуються права громадян на таємницю листування, на недоторканність житла, на невтручання в особисте життя, на свободу пересування, на свободу думки і слова, на мирні збори, на власність, на підприємницьку діяльність, на працю, на освіту.

Скажіть, будь ласка, яким чином допоможе відбиттю російської агресії позбавлення українців права на освіту, права працювати, права заробляти, права розмовляти рідною мовою? Покажіть, де тут відбиття російської агресії? Порошенко розказує про те, що ми маємо ввести воєнний стан. Так, ми маємо ввести воєнний стан для того, щоб захистити країну. Але ми не повинні дати Порошенку під приводом введення воєнного стану сфальсифікувати вибори й узурпувати владу.

Саме цього сьогодні хоче Президент Порошенко. Йому байдуже до воєнного стану, його партнери як їздили до Москви, так і їздять, він бізнес як вів, так і веде. На п'ятому році війни він раптом побачив необхідність введення воєнного стану. Іловайська він не бачив, Дебальцевого він не бачив, трагедії МН17 він не бачив, а за чотири місяці до виборів, коли в нього рейтинг нижче плінтуса, він раптом побачив, що треба вводити воєнний стан. Воєнний стан, який пропонує Порошенко, не проти агресора, а проти кожного українця.

Це позбавлення українців конституційних прав, це намагання узурпувати владу й обдурити українців.

Ми вимагаємо від Президента Порошенка не чіплятися за владу і не вигадувати будь-які приводи для того, щоб у неконституційний спосіб отримати владу. Тому що коли будуть обмежені всі ці права громадян, мови про жодні чесні вибори нового Верховного Головнокомандувача, який захистить країну, бути не може. За Президента Порошенка війна триватиме ще 50 років, бо для нього це вигідно. Нам це не вигідно! Українцям це не вигідно!

ГОЛОВУЮЧА. До слова запрошується голова фракції «Блок Петра Порошенка» Артур Герасимов. Будь ласка, шановний колего.

Хотілося б, щоб ми якимось коректно обговорювали такий важливий законопроект. Це ж поки що не «Квартал 95».

ГЕРАСИМОВ А.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановна пані головуюча, шановні колеги, дорогі українці! Фракція «Блок Петра Порошенка» підтримує рішення РНБО та Президента Петра Порошенка про введення в Україні воєнного стану. Воєнний стан не означає оголошення війни. Особливий правовий режим застосовується виключно для оборони української території, захисту суверенітету, незалежності та безпеки громадян.

Вперше за п'ять років гібридної війни російська армія здійснила акт повністю відкритої військової агресії проти Збройних Сил України. Подібний сценарій був би неможливий, якби в 2008 році Україна завершила євроатлантичну інтеграцію. НАТО є потужною силою, яку боїться Росія. На жаль, у 2008 році Україна свій шанс втратила. Тодішня влада не говорила про свою позицію щодо НАТО в один голос. У спецоперації щодо зриву вступу України до НАТО, на жаль, брали участь і відомі українські політики.

Якби сьогодні ми були членами Північноатлантичного альянсу, Росія не наважилася б анексувати Крим, ніколи не наважилася б вдертися на Донбас і не наважилася б відкрито стріляти на ураження по українських морях.

Напад кораблів ВМС Росії на українські судна прямо підпадає під офіційне визначення терміна «акт агресії» відповідно до резолюції Генасамблеї ООН. Дії агресора вийшли на новий рівень і вимагають набагато жорсткішої невідкладної реакції підписантів Будапештського меморандуму, Ради Безпеки ООН, ОБСЄ, НАТО, Євросоюзу та всього цивілізованого світу.

Неприхований напад Росії на українські Збройні Сили потребує набагато жорсткішої реакції і від нас з вами. Для надійного захисту держави виникла гостра потреба впровадження воєнного стану по всій території України.

Хочу нагадати, що загроза йде не тільки зі сходу, а й з півдня, з півночі. Стратегічно важливі об'єкти, від яких залежить рівень обороноздатності нашої держави, розташовані по всій країні. Про що говорити, якщо відстань від Києва до російського кордону трохи більша 200 кілометрів?

Але що ми бачимо сьогодні в залі? Купу брехні, купу спроб зірвати це голосування для того, щоб не ввести воєнного стану, щоб послабити ефективність нашого відпору агресору.

Ви знаєте, сьогодні я багато чую, як говорять, що не можна так вводити, не можна сяк вводити. Але говорять не про українську армію, не про українську оборону, а про вибори. Так, це важливо! Але давайте не забувати, що стріляли і з літаків по наших матросах.

Шановні колеги, зараз ми мусимо показати рішучість і єдність українського парламенту у питанні захисту незалежності, суверенітету і життя наших громадян. Для цього потрібно підтримати рішення РНБО та запровадити воєнний стан на 30 діб.

Молімося за українських моряків та працюймо для найжорсткішої відповіді агресору.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

До слова запрошується голова фракції «Батьківщина» Юлія Тимошенко. Будь ласка.

ТИМОШЕНКО Ю.В., член Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична

*партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»»). Шановні колеги! Ми перебуваємо в стані війни. На нас було здійснено абсолютно агресивну атаку. Країна-агресор Російська Федерація атакувала нас ще раз. Ми зобов'язані реагувати. Але водночас я хочу нагадати, що фракція «Батьківщина» з перших днів, коли країна-агресор Росія почала проти нас війну, вимагала введення воєнного стану (*Шум у залі*).*

Ми сьогодні – за воєнний стан, але нам потрібно зараз для себе визначити, як захищати нашу країну. Наша команда готова підтримати введення воєнного стану, але ми не готові підтримати під прикриттям воєнного стану реальну руйнацію прав і свобод українців. Ми не бачимо сьогодні, навіщо це робити. Я цитую заяву Президента України, яку він зробив декілька годин тому. Він сказав: «Обмеження прав і свобод не буде. Крапка. Я обіцяю». Це обіцянка Президента.

А тепер я цитую пункт 3 указу, поданого сьогодні до парламенту, за яким вводиться повна ліквідація прав людей. Вони повністю зупиняють дію статей 30, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 44, 41, 42, 43, 53 Конституції. Що це таке? Це вони будуть вриватися в житло українців, а не країна-агресор. Вони будуть втручатися в листування. Вони будуть втручатися в сімейні, особисті справи. Вони позбавляють права на свободу слова, на вільні зібрання. Вони забороняють підприємницьку діяльність. Рейдерство буде прикрите.

По суті все, що тут написано, – це руйнація життя українців. Тому, посилаючись на статтю 190 Регламенту України, ми маємо право проголосувати за воєнний стан з частковим текстом указу Президента. Ми пропонуємо проголосувати за воєнний стан без пункту 3 указу Президента, який повністю руйнує всі права.

Зараз від нас, депутатів, залежить, чи буде проголосований воєнний стан проти країни-агресора, що дасть можливість військовим працювати так, як слід, чи проти громадян України. Я прошу голосувати тільки без пункту 3 і підтримати...

ГОЛОВУЮЧА. Від фракції «Народний фронт» до слова запрошується Вікторія Сюмар. Будь ласка.

СЮМАР В.П., голова Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний

багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Шановні колеги! Тут дуже багато говорили про вибори. Думаю, це зовсім недоречно. Говорити треба про інше. Треба зафіксувати дві базові тези.

Перше. Російсько-українська війна, яка триває чотири з половиною роки, вчора вийшла на новий етап, тому що росіяни під своїми прапорами накрили вогнем наші судна.

Друге. Світ стурбований, але головне – налякані українці. Наше з вами завдання, чому ми сьогодні прийшли до цього залу на позачергове засідання, – зробити все можливе, щоб заспокоїти людей.

У який спосіб ми можемо це зробити? Очевидно, що найперше необхідно мобілізувати всі можливі воєнні ресурси країни для того, аби українці почувалися більш захищеними, а українська армія була міцнішою. Це перша позиція, і ми її категорично підтримуємо.

Друга надзвичайно важлива позиція. Нам треба стабілізувати ситуацію в Азовському морі. Колеги, це геополітична принципова позиція, і ми повинні бути свідомими: Керченська протока – це шлях українського експорту, це два українські порти – Маріуполь і Бердянськ, де відвантажують товари металургійної промисловості, які є наповнювачами, власне, українського бюджету. Тому завдання росіян – заблокувати Керченську протоку, а нам її треба розблокувати всіма можливими засобами, передусім дипломатичними.

Наступна позиція. Сьогодні ніхто не сказав, що наше завдання – повернути захоплених моряків в Україну, додому, як і решту українських бранців. Ми тим і відрізняємося від Росії, що дбаємо про своїх людей.

Ще одне принципово важливе завдання на сьогодні: не допустити хаосу і паніки, бо наші суперечки – не в кабінеті Голови Верховної Ради, а на публіку, посилюють паніку. Кому це вигідно? Україні вигідно? Це вигідно ворогу. Якщо сьогодні вже є коливання з валютним курсом, ми можемо лише уявити, які це може мати наслідки надалі для економіки України. Тому рішення мають бути спокійними і зваженими.

Наша фракція прийняла рішення дати згоду на введення правового режиму воєнного стану строком на 30 днів з можливим його продовженням з тими заходами, які насамперед сприяють посиленню воєнного потенціалу країни і дають можливість захистити українців.

А від себе я дуже прошу не зловживати можливістю обмеження прав людини. У законі дуже чітко говориться: повинна бути обґрунтована потреба...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 15 секунд, щоб завершити.

СЮМАР В.П. Не дай нам Боже сьогодні зазіхати на засоби масової інформації, не на ті, які працюють в інтересах держави-агресора, а на ті, які критикують владу. Це призведе лише до дестабілізації ситуації...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за висловлену позицію.

Пані Вікторія просить ще 15 секунд. Це важлива тема – права людини. Додайте, будь ласка, 15 секунд.

СЮМАР В.П. Дякую, пані Ірино. Я хочу сказати головне. Колеги, якщо ми всіх закликаємо мобілізуватися, давайте мобілізуємося самі і почнемо мобілізацію з цього залу, будемо працювати і показувати приклад українцям.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

До слова запрошується для представлення позиції фракції «Опозиційний блок» Олександр Вілкул. Будь ласка.

ВІЛКУЛ О.Ю., член Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Фракція «Опозиційний блок». Шановний народі України! Підстава для введення воєнного стану виглядає дуже сумнівно. Протягом останніх чотирьох з половиною років становище було набагато гірше. Крим, Іловайськ, Дебальцеве, інші жахливі трагедії, але воєнний стан введено не було. Тому що вони хотіли прийти до влади і провести президентські та парламентські вибори. За чотири з половиною роки, лише за офіційними даними, загинули більше 10 тисяч людей. Воєнний стан не було введено.

Зараз спроба ввести воєнний стан – це спроба Президента зірвати вибори й узурпувати владу, відібравши в нашого народу останню надію на нормальне, мирне життя у своїй країні та можливість розвиватися країні демократичним шляхом. Це шлях вічного хаосу, вічної буферної зони та вічної війни. Президент свідомо приводить війну в кожен будинок. Щоб залишитися при владі, він готовий воювати до останнього українця.

Є два шляхи – шлях війни та шлях здорового глузду, тобто дипломатії. Це те, за що ми боремося. Ми як країна повинні стати лідером переговорного процесу, та зробити це повинен Президент. Не вводити воєнний стан, а очолити переговорний процес з усіма, хто може на це вплинути: зі Сполученими Штатами Америки, з Європою та провести прямі перемовини з Росією. Ніякі Трамп, Меркель чи Макрон на перемовинах з Путіним за нас нічого не вирішать. Вони дбають про свої країни. Ми повинні подбати про свою. Ми впевнені, що тільки дипломатичний шлях – єдиний правильний шлях, що приведе до успіху.

Ми не будемо підтримувати Президента Петра Порошенка в його невгамовному бажанні узурпувати владу та зірвати вибори. Зосередьте всі зусилля МЗС, уряду, Президента, парламенту на поверненні 23 наших хлопців додому з полону. Всі дії режиму не залишають жодних ілюзій, що за чинного Президента ми не можемо досягти миру.

Ми будемо голосувати проти введення воєнного стану.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Не встиг записатися голова групи «Відродження» Віктор Бондар.
Будь ласка.

Веде засідання Голова Верховної Ради України

ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У зв'язку з тим що багато народних депутатів бажають виступити, я збільшую час на їх виступи до 15 хвилин. Тобто зараз відбудеться виступ голови групи «Відродження», а потім протягом 15 хвилин – виступи народних депутатів.

Будь ласка, пане Вікторе.

БОНДАР В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (одномандатний виборчий округ № 191, Хмельницька область, самовисуванець). Дякую, шановний Андрію Володимировичу. Шановні колеги! Безумовно, уже чотири роки вся Україна спостерігає за трагічним розвитком подій на Донбасі, за захопленням Криму. Ми пам'ятаємо найтрагічніші часи, коли були Іловайськ, Дебальцеве. Чомусь у той момент не вводили воєнного стану, не приймалися такі рішення. Зате після останніх подій в Азовському морі терміново за чотири місяці до проведення президентської кампанії вирішили терміново вводити воєнний стан.

Добре, сьогодні буде проголосовано за введення воєнного стану. Наша група «Відродження» вже добу намагається з'ясувати, що відбудеться в найближчий тиждень, найближчі два тижні, які подальші кроки від влади очікувати? Чи це означає, що ми остаточно визнали, що Росія – воєнний агресор, і повністю зупиняємо транспортне сполучення, торговельні, дипломатичні відносини? Які політико-правові механізми буде запущено? Які будуть подальші дії? Чи означає це військові дії на східному фронті України, в Азовському морі та подальшу військову ескалацію? Відповідей немає.

Це говорить про те, що ключове питання, яке вирішує цей воєнний стан, – перенесення виборів. Це говорить про те, що на першому плані все-таки стоїть внутрішня політична ситуація в Україні і бажання вирішити свої політичні питання за рахунок ситуації, яка склалася в Азовському морі.

Ну, це ж нечесно, неправильно, не можна застосовувати такі підходи. Тим паче ви пропонуєте під час воєнного стану, по-перше, обмежити права і свободи громадян України, а по-друге, використовувати будь-які підприємства, юридичні особи за власним бажанням, а по суті, за військово-адміністративними бажаннями, які на цей час виникнуть у головах окремих політиків, які сьогодні мають стосунок до влади. Не можна використовувати українців, проводити обшуки, проводити негласне спостереження без дозволу судів, без будь-яких правових механізмів. Не можна проводити такі самі заходи стосовно юридичних осіб – підприємств, заводів, а по суті, закривати чи відкривати, чи вводити штучне управління на незручних підприємствах.

І найголовніше – не можна дозволити ввести обмеження свободи слова. Бо цей воєнний стан відкриває дорогу, щоб закривати чи проводити інформаційну політику на неугодних каналах, які дають можливість виступати опозиційним лідерам і тим, хто не згоден з думкою влади.

Тому ми вимагаємо все-таки об'єктивно переглянути цей процес, зупинитися і звернутися до здорового глузду, до свого розуму і подумати, що ви хочете запровадити. Не можна сьогодні йти на ці процеси. Ми...

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Колеги, я перепрошую, ще не виступили представники групи «Воля народу». Слово надається голові групи Ярославу Москаленку. Прошу, пане Ярославе.

МОСКАЛЕНКО Я.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (одномандатний виборчий округ № 96, Київська область, самовисуванець). Шановні колеги, шановний український народе! Я впевнений у тому, що українці одностайні в боротьбі з російським агресором. Я хочу вірити в те, що український парламент одностайний у боротьбі з агресором – Російською Федерацією.

Звичайно, депутатська група «Воля народу» підтримувала і підтримує введення воєнного стану на нашій території. Але скажіть мені, колеги, чому, вводячи воєнний стан, ми обмежуємо права українців на вільне життя? Скасовуються гарантії щодо недоторканності житла, таємниці листування, невтручання в сімейне життя людей, свободи пересування, свободи слова, свободи думки та вільного вираження своїх поглядів і переконань. Вводиться обмеження на мирні акції та приватну власність.

Наша група висловила свою позицію. Ми готові продовжувати дискусію щодо пошуку компромісів, але за обмеження прав громадян

у такому вигляді, як в указі Президента, поданому до парламенту, депутатська група «Воля народу» ні в якому разі не голосуватиме.

ГОЛОВУЮЧА. Шановні колеги, нагадую, що зараз відводиться 15 хвилин на виступи народних депутатів України, а потім відповідно до Регламенту ще має бути виступ від профільного Комітету з питань національної безпеки і оборони, і ми надамо право на виступ секретарю цього комітету пану Віннику (*Шум у залі*).

Пане Іване, не зараз, після народних депутатів України. Я просто оголосила, що буде ваш виступ (*Шум у залі*).

Відбувається запис (*Шум у залі*). Що трапилося? Друзі, від ваших криків уже ламаються мікрофони і комп'ютери!

Рябчин Олексій передає право на виступ Івану Крульку. Будь ласка.

КРУЛЬКО І.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Шановні українці! Чи треба в момент, коли існує агресія з боку Російської Федерації, вводити воєнний стан? Так, треба. І воєнний стан мав бути введений саме в той момент, коли перший «зелений чоловічок» з'явився в Криму. Тоді були всі правові підстави для цього.

Де треба було вводити воєнний стан? В Автономній Республіці Крим, щоб захищати нашу територію.

Чи треба захищати українську землю? Так, треба. Але не шляхом ведення бізнесу з агресором. Це не захист України, а її послаблення і знищення. Чи треба протидіяти ворогу? Треба, але не шляхом повної ліквідації прав українських громадян. Це допомагає агресору!

Скажіть мені, будь ласка, а чи почув хтось сьогодні в цьому сесійному залі хоча б від одного керівника силових відомств, що планується робити протягом 30 чи 60 днів для того, щоб протидіяти агресору? Які конкретно кроки будуть здійснені для того, щоб агресор забрався з території України, щоб деокупувати Донбас, щоб повернути Крим, щоб повернути назад тих 2 мільйони українців, які втратили свої домівки і є внутрішніми біженцями? Що має бути в цьому плані зроблено? На жаль, ми цього, не почули.

Я сьогодні уважно прочитав звернення трьох колишніх президентів – Кравчука, Кучми і Ющенко. Що вони пишуть? Вони звертаються до парламенту: не допустити звуження прав громадян України на працю, на свободу пересування, на свободу думки і слова. Це завоювання України і це те єдине, що ми можемо, дійсно, ефективно протиставити агресору.

Фракція «Батьківщина» вважає, що ми сьогодні повинні звернутися (і це головне) до країн-гарантів щодо Будапештського меморандуму, аби вони нам гарантували те, що обіцяли. А вони гарантували захист територіальної цілісності, безпеки і незалежності України, коли ми відмовилися від третього за силою ядерного потенціалу. Ось що треба робити сьогодні!

Тому необхідно проголосувати за звернення, яке запропонувала «Батьківщина», і тоді ми, заручившись підтримкою країн НАТО, нашими гарантіями за Будапештським меморандумом, зможемо, дійсно, протидіяти агресору. Ми закликаємо це робити.

А за воєнний стан – так, голосуємо, але захищаємо права кожного українця, який має право на життя в цій країні.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Наталія Веселова передає слово Рефату Чубарову. Просимо, пане Рефате.

ЧУБАРОВ Р.А. Шановна головуюча, шановні колеги, дорогий український народ, громадяни України всіх національностей! Збройний напад та силове захоплення українських суден «Бердянськ», «Нікополь», «Яни Капу», відкриття стрілянини на ураження і поранення українських моряків є не просто черговим актом збройної агресії Російської Федерації проти України, а свідченням подальших планомірних дій Росії щодо знищення української державності, початок яким було покладено вторгненням збройних сил Росії в Крим, окупацією та незаконною анексією півострова в лютому-березні 2014 року.

Можливо, хтось ще не зовсім усвідомлює, але саме від дій нинішнього покоління українців залежить збереження України як незалежної держави, яку століттями виборювала українська нація, за яку віддали своє життя сотні тисяч кращих синів і дочок України.

Український народ усвідомлює свою відповідальність. Тому десятки тисяч самовідданих його синів та дочок, людей різних національностей саме зараз на суші і на морі протистоять натиску російського агресора. Якщо, не дай Всевишній, ми, народні депутати України, не зможемо відповісти очікуванням і вимогам українського суспільства, народ нас змете на узбіччя історії і ніколи нам не пробачать наші нащадки того, що ми не спромоглися зберегти Україну зі всіма її землями, включаючи Донецьку і Луганську області та Крим.

Дорогі колеги, але лише введення воєнного стану недостатньо. Якомога швидше РНБО має затвердити покроковий план дій, спрямованих не тільки на відсіч новим агресивним діям Росії, а й таких, що сприятимуть деокупації Криму та інших тимчасово окупованих територій. Уряд України має негайно внести до Верховної Ради проект закону про скасування вільної економічної зони «Крим». При цьому єдиною нашою позицією щодо взаємодії з міжнародними партнерами на всіх міжнародних майданчиках повинна виступати єдина формула: відновлення територіальної цілісності України в її міжнародно визаних кордонах, включаючи Автономну Республіку Крим та місто Севастополь.

Новий акт агресії Росії має реально перетворитися на початок деокупації Криму. Шкода, що невиправдано затягнуто внесення змін і доповнень до Конституції України в частині статусу Криму. Так, в умовах воєнного стану забороняється змінювати Конституцію, але це нам ніяк не заважає зібрати найближчим часом Конституційну комісію та затвердити напрацьовані зміни та доповнення. Вони будуть затребувані...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, додайте 30 секунд, щоб завершити.

ЧУБАРОВ Р.А. ...відразу після припинення воєнного стану.

Ми маємо це зробити, оскільки боротьба за Азовське море – це насамперед боротьба за звільнення Криму, за Чорне море, за долю кримськотатарського народу та українців, які очікують на Україну в тимчасово окупованому Криму (*Оплески*).

Закликаю всіх вас, колеги, підтримати проект Закону «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні».

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановний пане Рефате.

Слово для виступу надається Андрію Ілленку. Прошу вас, пане Андрію.

ІЛЛЕНКО А.Ю., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 215, м. Київ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Свобода»). Всеукраїнське об'єднання «Свобода», місто Київ. Я хотів би нагадати всім українцям, що «Свобода» вимагала введення воєнного стану ще в лютому 2014 року, після того, як Росія розпочала анексію Криму. Ми вимагали введення воєнного стану після Іловайська. Ми вимагали введення воєнного стану після Дебальцевого.

П'ятий рік триває російська агресія, триває війна, більше 10 тисяч українців уже загинули в цій війні, і весь цей час влада ігнорувала нас, казали, що ми провокатори, що не на часі, що це тільки нашкодить. Зараз перед виборами вони згадали про це. Але водночас ми вимагаємо не просто передвиборних технологій. Воєнний стан не повинен стати передвиборною технологією влади. Воєнний стан повинен бути реальним механізмом боротьби з агресором. Негайно розірвати дипломатичні відносини з Росією! Блокувати кордон! Припинити торгівлю з Російською Федерацією. Порушити питання і нарешті розпочати реальну боротьбу з кремлівською п'ятою колоною, у тому числі з її представниками, які сидять у цьому залі. Ось ті реальні кроки, яких вимагає «Свобода», щодо боротьби з московською агресією.

Ви знаєте, сьогодні в суспільстві точиться така дискусія щодо цього надзвичайно важливого питання, яке стоїть на розгляді, з однієї простої причини – у людей немає довіри до влади, немає довіри особисто до Президента Порошенка. Ця криза довіри до влади є, по суті, загрозою національній безпеці країни. Ми маємо негайно це виправляти передусім на виборах, які мають бути проведені в строки. 31 березня повинен відбутися перший тур президентських виборів, у жодному разі не може бути відтермінування цієї дати.

І найголовніше. Товариство, ми повинні усвідомлювати одне: якщо є війна, а вона є, то відповідно має бути і воєнний стан. Але ще раз кажу, це повинні бути реальні кроки для подолання агресії,

реальна боротьба з кремлівським впливом, реальна боротьба за звільнення наших територій і наших моряків, які зараз у ворожому полоні. Це на сьогодні теж одне з наших першочергових завдань, ми повинні все робити для цього й усвідомлювати, що лише правильні національні кроки допоможуть Україні.

Боже, бережи Україну!

ГОЛОВУЮЧА. До слова запрошується народний депутат Співаковський. Будь ласка.

СПИВАКОВСЬКИЙ О.В., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти (одномандатний виборчий округ № 182, Херсонська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Шановні колеги, шановні друзі, шановний народе України! Зазвичай з цієї трибуни я говорю про освіту, бо освіту я розглядаю як безпековий фактор, як майбутнє нашої держави. Але чому я сьогодні попросив слова? Що відбулося? Це був не просто таран під нецензурну лайку росіян, не просто застосування зброї, а насамперед перевірка, чи здатні еліти України знайти консолідовану (наголошую!) відповідь. Не кожна фракція окремо, не Президент, не Кабінет Міністрів України, а чи здатні ми всі разом представляти інтереси народу України, який стоїть сьогодні перед великою загрозою. Шановні колеги, пам'ятайте історію України, коли одні еліти казали на інших, що вони не такі, що не так роблять. Наша сьогоднішня дискусія показала, що найперше ми обговорювали питання, яка політична сила матиме якісь переваги під час голосування.

Шановні колеги, сьогодні стоїть питання, чи буде Україна єдиною державою. Почуйте російських ідеологів, які кажуть, що немає України як держави, бо політичні еліти не здатні домовитися, вони не можуть знайти консолідоване рішення.

Шановні колеги, я прошу вас зрозуміти, що ми стоїмо перед історичним рішенням: чи забезпечимо й далі існування України, чи забезпечимо мирне життя українців, бо вони нас обирали і казали: «Ми вам довіряємо, щоб ви у Верховній Раді приймали ці рішення». Подивіться, що пишуть у соціальних мережах: що тут сидять люди, які ніколи не можуть домовитися, бо вони один у одного шукають ті чи інші переваги, ті чи інші інтереси.

Шановні колеги, Олегу Валерійовичу, фракції «Самопоміч», «Батьківщина», «Народний фронт», «Блок Петра Порошенка», прошу вас забути про ті речі, які нас роз'єднують і пам'ятати, що нас об'єднують інтереси української нації, Української держави, яка повинна існувати не 27 років, а тисячоліття. Заради цього, заради наших дітей, заради майбутнього України давайте проголосуємо. Я впевнений, що ніхто в Україні не хоче стати тираном. Тому я розумію, що ми повинні перемогти дракона, самі не ставши цим драконом. Разом ми це зможемо забезпечити. Довіра і тільки довіра може об'єднати (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Не кричіть, будь ласка.

Зараз відбудеться виступ народного депутата Юрія Солов'я. Ніхто не згадувався, слава Богу, у негативному контексті.

СОЛОВЕЙ Ю.І., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань економічної політики (одномандатний виборчий округ № 89, Івано-Франківська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Виборчий округ № 89, Гуцульщина, Покуття, група «УДАР». Шановні колеги, я розкажу одну історію. У Лондоні навпроти парламенту Великої Британії стоять пам'ятники найвизначнішим політичним діячам в історії цієї країни. Серед них першим стоїть пам'ятник Черчиллю. Але це не пам'ятник Черчиллю, а пам'ятник лондонському парламентаризму 1941-1945 років.

Звертаюся до кожного присутнього в залі. Скажіть, будь ласка, чи хотіли б ви, щоб колись стояв такий пам'ятник і українському парламентаризму? Чи буде він стояти? Я глибоко сумніваюся.

Я уважно прослухав питання, які сьогодні звучали, і виступи народних депутатів. Ставили запитання, коли будуть президентські вибори, чи обмежать засоби масової інформації, чи обмежать права і свободи. А чи хтось запитав хоча б раз про прізвища тих хлопців, які, на жаль, у полоні в Російській Федерації, яка їх доля? (*Оплески*).

Шановні колеги, ви сто разів назвали прізвище «Порошенко», забувши перед цим сказати «Президент», але ви жодного разу з цієї трибуни не назвали прізвище «Путін»! Люди добрі, жодного разу! (*Оплески*). Це вирок українському парламентаризму і українській політичній еліті!

Ви знаєте, коли ми побороємо Росію? Лише за однієї умови – коли до цього парламенту придуть люди, які ставитимуть свій інтерес вище... Не свій інтерес, я перепрошую. Коли до цього парламенту придуть люди, які ставитимуть національний інтерес вище своїх особистих інтересів.

Дякую.

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. До слова запрошується Перший заступник Голови Верховної Ради України Ірина Геращенко.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Я теж хочу розпочати цей виступ з трьох прізвищ: Василь Сорока, 1991 року народження, Артеменко Андрій, 1994 року народження, Ейдер Андрій, 1999 року народження.

Сьогодні батько Андрія написав у *Facebook*: «Я пишаюся своїм сином». Ми всі пишаємося цими юними хлопцями, які здійснили спротив російському агресору. Вони молодці! (*Оплески*).

Коли три години лідери фракцій скандували в кабінеті Голови Верховної Ради України, ви думаєте, вони ці прізвища називали? Ні, вони кричали: вибори, вибори, вибори! А в цей час у Нью-Йорку відбувалося засідання Ради Безпеки ООН, і єдина людина, яка там теж говорила про вибори, – це представник Росії в ООН. Він казав про те, що в Україні чекають виборів (*Шум у залі*).

Так ось, Москві ми хочемо передати: вибори в Україні буде робити український народ, а не Москва!

Щойно нам ті люди, які на кіностудії Довженка знімали ролики, як вони ловили сепарів, розповідали, що їм не такий Порошенко, але Путіна у своїх виступах вони не згадали!

Інші люди нам співали, що ми не проголосували у 2014 році за введення воєнного стану. То стенограма засідання Ради національної безпеки і оборони свідчить, що тільки Турчинов тоді за це проголосовав. Інші не випускали навіть голубів миру! (*Шум у залі*).

Зверніть увагу, як вони зараз перебивають Першого заступника Голови Верховної Ради, коли правда коле очі! Коли я кажу правду про те, що ці політики повторюють тут сторічну історію, коли через чвари,

через скандали... *(Шум у залі)*. Він щойно обізвав мене нецензурним словом, ось цей покидьок з першого ряду, тому що я їм говорю правду, що зараз вони хочуть втратити державу! Ми їм цього не дамо!

Я – не «подстилка»! Ви – «подстилка»! «Подстилка» Путіна! І я прошу чоловіків у цьому залі сказати йому, що я говорю правду!

А ми зараз проголосуємо не просто за військовий стан, а за те, що вибори в Україні відбудуться 31 березня. Проводити їх буде українське суспільство, український народ, і вони оберуть не тільки Президента, а й Верховного Головнокомандувача України! *(Оплески. Шум у залі)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, колеги, обговорення завершено. Зараз ще буде виступ Прем'єр-міністра, а потім – Президента України.

Але перед тим я скажу вам кілька слів. Я з 2014 року був постійним прихильником військового стану, і ця моя позиція була постійною до... *(Шум у залі)*.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Ви знаєте, «бабушка» говорити не можна, а «подстилка» говорити можна на Першого заступника Голови Верховної Ради України! Я вимагаю, щоб Власенко вийшов із залу! *(Шум у залі)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Заспокойтеся, колеги! Отже, колеги, я постійно був прихильником військового стану. Але мене дивують ті політики, які протягом років вимагали введення військового стану, а коли Президент вніс указ про військовий стан, вони почали знаходити сто причин, щоб не ввести. Це подвійні стандарти, це не політика, колеги. Ми маємо розуміти, де сьогодні наш ворог. Сьогодні наш ворог у Москві. Це Кремль, який хоче нас розбалансувати, який хоче, щоб у нас сьогодні не було єдності, який хоче зруйнувати нашу церкву.

До речі, я хочу офіційно повідомити, що яке рішення ми не прийняли б, це не стане на заваді нашого рішення щодо створення помісної Української православної церкви. Я закликаю Вселенського Патріарха підтримати цю ідею, і ми гарантуємо безпеку її проведення.

Хочу сказати, колеги, що неприйнятно і неприпустимо, коли у публічній дискусії ви звертаєтеся до Першого заступника Голови

Верховної Ради Ірини Геращенко з такими словами. Я вважаю, ви маєте попросити вибачення. Попросіть вибачення перед усіма! Бо ніхто не назвав сьогодні тут Путіна жодним поганим словом, але знайшлося багато поганих слів для Президента і для Геращенко. А для Путіна не знайшлося жодного поганого слова – для того, хто вбиває наших дітей, хто вбиває наш народ.

Тому, колеги, я хочу наголосити: ми знайшли компроміси. Я хочу вам повідомити, що після голосування за воєнний стан нами буде проголосовано проект постанови про проведення виборів 31 березня за авторством Голови Верховної Ради України Парубія. Ми всі його підтримаємо? Підтримаємо.

Ми знімемо будь-яку інтригу. У законопроекті ми зменшимо строк дії воєнного стану до 30 днів, тобто всі конфліктні моменти ми зняли. Я прошу не робити інтриг.

Зараз запрошую до слова Прем'єр-міністра, потім – Президента України, і будемо переходити до голосування. Прошу всіх заходити до залу.

До слова запрошується Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман.

ГРОЙСМАН В.Б., *Прем'єр-міністр України*. Шановний пане Голово Верховної Ради України! Шановні Ірино Володимирівно, Оксано Іванівно! Шановні колеги! В історії будь-якої держави є дуже відповідальні моменти, і я з ложі уряду дивлюся на обговорення одного з найскладніших і найважливіших питань. Це питання насправді полягає в тому, як забезпечити в країні стабільність і як прийняти необхідні рішення для захисту нашої суверенної держави. Відверто кажучи, я дивлюся на цей зал, як дивляться мільйони українців, і не розумію, звідки стільки ненависті всередині цього залу.

У складні хвилини ми повинні об'єднатися, знайти компроміс і бути здатними захистити цей компроміс, щоб зробити країну сильнішою. Мільйони людей у світі, мільйони українців бачили вчора відверто цинічні, агресивні, нелюдські кадри, як злочинні збройні сили Російської Федерації атакували український флот, українських моряків. Але навіть не це найжахливіше, ми можемо відбудувати будь-який корабель. Найцінніше для України та української армії – життя і здоров'я українських військових. Ми повинні приймати рішення в цьому

залі, щоб захистити їх, тому що вони кожен день захищають свою державу, кладуть за це своє життя, не особисте голосування, а своє життя. Немає нічого ціннішого за життя.

Скільки тисяч родин в Україні сьогодні мають горе від цієї російської проклятої армії?! І ми зараз не можемо знайти в собі сили, щоб стати єдиними, сильними, прийняти всі необхідні рішення, не потураючи права людей, забезпечуючи стабільність у державі! Я глибоко переконаний, що це наш обов'язок не тільки як державних мужів, а як громадян України. Ми повинні виходити з інтересів держави. Ми маємо розуміти, що будь-яке наше рішення впливає на життя українців.

Пріоритет номер один – це безпека і оборона держави. Завжди в залі Верховної Ради України ці рішення були консолідованими і завжди армія відчувала підтримку. Сьогодні не повинно бути винятку.

Позиція номер два – зберегти стабільність у нашій країні. Ще на минулому тижні ми ухвалили бюджет як запоруку стабільності завершення цього року і 2019 року. Ми маємо все зробити для того, щоб забезпечити економічне зростання, забезпечити стабільність і дати можливість людям максимально якісно жити в нашій державі. Це дуже непросто, але залежить від нас.

Тепер щодо прав і свобод українських громадян. Така дискусія була вчора на засіданні Ради національної безпеки і оборони. Президент абсолютно чітко сказав, що жодних обмежень прав і свобод людини не буде. І я вірю словам Президента (*Оплески. Шум у залі*).

Наголошую на тому, з чого я розпочинав. Слова Президента мають повністю збігатися з вашим рішенням. Тому, будь ласка, знайдіть консолідовані рішення, прийміть їх у цьому залі, а уряд України виконає кожне рішення, яке буде прийнято.

Колеги, я не бачу сьогодні жодних підстав для економічної кризи. Більше того, хочу наголосити, що ми з вами маємо всі можливості забезпечити стабільність в економіці, у магазинах, в аеропортах, на залізницях, на дорогах все буде абсолютно нормально. Але я наголошую на тому, що для нас важлива консолідація в складні історичні моменти для нашої держави.

Хочу сказати ще одну річ. Ніхто не має права зі зневагою ставитися до народного депутата. Я не знаю, можливо, це неправильно,

але й до жінки (*Оплески*). Я вважаю, що кожен справжній чоловік має попросити вибачення у тієї жінки, яку він образив (*Шум у залі*).

Колеги, я прошу, не перебивайте мене. Я все розумію, всіх вас поважаю і вважаю, що є недопустимі норми спілкування. Найперше треба завжди з повагою ставитися до українського громадянина.

І на завершення. Нехай слабшим стає від цих ситуацій наш ворог. Давайте вийдемо з цієї ситуації сильнішими, великою українською незалежною, сильною державою, і це у ваших руках.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги! У позачерговому пленарному засіданні Верховної Ради України бере участь Президент України Петро Олексійович Порошенко. Я прошу запросити Петра Олексійовича до залу (*Оплески*).

Запрошую до слова Президента України Петра Олексійовича Порошенка.

ПОРОШЕНКО П.О., Президент України. Дорогий український народ! Шановний пане Голово! Шановний пане Прем'єр-міністре! Шановний український уряде! Шановні народні депутати! Ми домовилися зібратися сьогодні о 16 годині для того, щоб спільно обговорити, отримати повну інформацію, що саме відбулося і відбувається зараз на фронті, на морі, вздовж кордонів України, які сили зараз там сконцентровані і під якою загрозою опинилася наша держава.

Я як Президент, як Верховний Головнокомандувач володію в повному обсязі інформацією про ризики і загрози державі після жахливого акту російської агресії проти кораблів Військово-Морських Сил України, які були абсолютно чітко доведені і на сьогодні представлені в усіх країнах і столицях світу. Проходило засідання Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, де було внесено два проекти. Один з них – російський з тезою про те, що нібито Україна порушила російський кордон. Знаєте, як його розглянули в Нью-Йорку? Відмовилися розглядати, бо Росії ніхто не вірить (*Оплески*). І це плід нашої роботи щодо створення світової коаліції на підтримку України. Україна також внесла свій проект, який був підтриманий абсолютною більшістю голосів.

На сьогодні в Брюсселі, у штаб-квартирі НАТО було прийнято рішення про проведення засідання спеціальної Комісії Україна – НАТО після того, як світ побачив, що саме відбулося 25 листопада, починаючи з 7 години, особливо коли наша розвідка представила переконливі докази, під яким ризиком були українські військові, як били наші кораблі, як відкривали вогонь, і як наші моряки достойно себе поводити.

Є чітко зафіксований факт агресії Російської Федерації проти України в Азовському морі. Чого чекав Путін? (*Шум у залі*). Ось таких окликів! (*Шум у залі*). Путін чекав повернення Цхинвалі, ось таких закликів, для того щоб ми повторили долю Грузії, щоб дали привід забезпечити пролиття крові сотень тисяч українців, щоб втратили підтримку всього світу і залишитися сам-на-сам зі своїми проблемами.

Україна пішла абсолютно іншим шляхом. Чотири з половиною роки український воїн, українська армія, український громадянин – платник податків, українська влада – український парламент, український уряд і український Президент роблять усе можливе для того, щоб захистити рідну землю (*Шум у залі*).

І зараз... Помовчіть! (*Оплески*). Дякую.

І зараз, коли ми, як ніколи, потребуємо об'єднання, коли нам треба буде... (*Шум у залі*). Можна хоча б не матюкатися в парламенті?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка!

ПОРОШЕНКО П.О. Ви виявляєте таку культуру.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, поведіть себе виховано під час виступу.

ПОРОШЕНКО П.О. Я сподіваюся, що це не «Самопоміч». Тоді вибачте, будь ласка (*Шум у залі*).

І зараз, коли нам треба об'єднати зусилля, коли нам треба прийняти надважливе рішення про введення воєнного стану, який, я хочу окремо наголосити, буде застосований виключно у випадку наземної російської воєнної агресії. Якщо, дай Боже, спільними зусиллями нам вдасться уникнути цього сценарію, я наголошую як Президент і як Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України – не

буде обмеження прав, не буде обмеження свобод. Це в умовах... (*Шум у залі*). А в указі я попросив дати право Президенту, тільки-но російський солдат перетне кордон, я не буду втрачати жодної секунди для того, щоб забезпечити захист української землі (*Оплески*).

І крім того, я вношу пропозицію... (*Шум у залі*). Я вношу пропозицію...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Увага!

ПОРОШЕНКО П.О. Друзі, є спроба перетворити засідання Верховної Ради на клоунаду. Ми не дамо цього зробити, бо надто серйозне питання зараз стоїть на порядку денному і надто відповідальне рішення вам треба буде прийняти під час голосування.

Перша позиція. Я вніс новий проект закону про затвердження указу. Термін дії воєнного стану буде скорочений до 30 діб. Ми на сьогодні зробили це, цей проект зареєстрований у Верховній Раді, офіційно внесений на заміну, і зараз під час оголошення Головою Верховної Ради ви будете голосувати саме за нього.

Друга позиція (*Шум у залі*). Я прошу слухати дуже уважно. Проектом закону, яким буде затверджено цей указ, передбачається, за підсумками обговорення, запровадження воєнного стану виключно в областях, які розташовані вздовж російського кордону, вздовж придністровської ділянки українсько-молдовського кордону і вздовж узбережжя Чорного і Азовського морів. Саме там, де може бути завдано удару.

Для стенограми я хочу зачитати перелік цих областей, на кваліфікаційних вимогах до яких чітко наголошую. Це Вінницька, Луганська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Харківська, Чернігівська, Херсонська області і внутрішні води Азово-Керченської акваторії (*Шум у залі*).

Наголошую, що воєнний стан буде введений лише у випадку наземної операції регулярних військ Російської Федерації за межами Операції об'єднаних сил і за межами незаконно анексованого Криму.

Я просив би надзвичайно відповідально поставитися до цього голосування. Я повністю підтримую і підтверджую те, що сказав Прем'єр-міністр про характер обговорення на засіданні Ради національної безпеки і оборони. І я просив би саме зараз... (*Шум у залі*).

Я просив би поставити це на голосування прямо зараз і не перетворювати на клоунаду.

Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Отже, колеги, переходимо до прийняття рішення. Я прошу всіх зайти до залу і зайняти робочі місця. Прошу підготуватися до голосування. Наголошую, я ставитиму на голосування з тими поправками, які для стенограми озвучив Президент України. Тому, колеги, я прошу всіх пильно голосувати.

Я ставлю на голосування проект Закону «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» (№ 9338), доопрацьований, з поправками, які були озвучені Президентом України для стенограми, тобто строк 30 днів і виключний перелік областей: Вінницька, Луганська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Харківська, Чернігівська, Донецька, Запорізька, Херсонська. Тобто ті області, які межують з Російською Федерацією або з Придністров'ям. Ми маємо право вносити ці поправки і ми їх вносимо.

Колеги, я прошу вас голосувати відповідально. Ми вимагали роками введення воєнного стану, ми маємо шанс показати, що ми можемо дати відсіч агресору і можемо змобілізуватися, всі патріотичні сили, всі патріоти.

Я прошу підтримати дану пропозицію і проголосувати з техніко-юридичними правками. Патріоти-державники, прошу підтримати. Голосуємо. Підтримайте, колеги. Голосуємо.

«За» – 276.

Закон прийнято. Я невідкладно його підпишу.

Колеги, хочу повідомити, що під час пленарного засідання тільки раз можна брати перерву. Дві фракції вже брали перерву, а ще дві фракції зараз просять перерву, але не реальну перерву, а лише виступ з трибуни. Прошу всіх бути на місцях.

Колеги, думаю, що дехто має попросити вибачення перед тим, як ми продовжимо дискусію. Треба попросити вибачення, Сергію. Я так вважаю. Сергію, треба мати просто чоловічу мужність для цього.

Дві фракції – «Блок Петра Порошенка» і «Народний фронт» – просять оголосити перерву. Але замість перерви відбудеться виступ.

Запрошую до слова голову фракції «Блок Петра Порошенка» Артура Герасимова.

ГЕРАСИМОВ А.В. Шановні колеги! У цьому залі інколи виступають дуже бурхливі емоції, коли ми приймаємо надважливі рішення, але всьому є межа. Коли, вибачте, народні депутати з певних фракцій ображають першого віце-спікера особисто, ми вважаємо, що це недостойна поведінка і така людина не має права бути в залі парламенту.

Тому ми звертаємося до регламентного комітету, і до вас, Андрію Володимировичу, і просимо дати доручення винести рішення стосовно того, щоб ця людина не перебувала в залі парламенту певну кількість засідань, як передбачено Регламентом. Це перше.

Друге. Поки ми не почуємо публічного вибачення перед Іриною Геращенко від Сергія Власенка, фракція «Блок Петра Порошенка» в цьому залі сьогодні ні за що голосувати не буде!

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Увага! Сергій Власенко, 1 хвилина (*Шум у залі*).

Колеги, увага! Я прошу спокою.

ВЛАСЕНКО С.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Шановні колеги! Я погоджуюся з тим, що форма була неприпустима, за що я приношу свої вибачення першому віце-спікеру (*Оплески*).

Шановні колеги, у мене є 29 секунд, я хочу постояти за трибуною. Я ж можу це зробити?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, я запитую, вибачення приймаються?

ГЕРАЩЕНКО І.В. Я – мудра жінка і приймаю публічно ці вибачення, і бажаю вам, Сергію, щоб у вас гарно складалося з жінками. Якщо ви будете себе інакше поводити, так і буде (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, інколи в нас зашкалюють емоції. Я вас прошу, які не були б емоції, не допускайте таких речей. Не допускайте ніколи і ніяк.

Колеги, це дає нам змогу перейти до проекту Постанови «Про призначення чергових виборів Президента України» на неділю 31 березня 2019 року. Проект постанови вніс Голова Верховної Ради України Андрій Парубій, щоб зняти будь-які інтриги, інсинуації навколо цього питання. Текст вам роздано.

Я прошу підтримати розгляд за скороченою процедурою. Голосуємо.

«За» – 229.

Рішення прийнято.

Колеги, зараз буде моя доповідь на 1 хвилину, і голосуємо. Будьте всі в залі, будь ласка.

Отже, у проекті постанови пропонується відповідно до Конституції призначити чергові вибори Президента України на неділю 31 березня 2019 року.

Я прошу підтримати проект Постанови «Про призначення чергових виборів Президента України» на неділю 31 березня 2019 року. Прошу голосувати і підтримати. Голосуємо.

«За» – 298.

Рішення прийнято.

Постанову прийнято в цілому 298 голосами, і будь-які інтриги з виборами ми знімаємо.

У нас є ще одне питання. Це проект Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи,

Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу у зв'язку з черговим актом агресії Російської Федерації проти України» ([№ 9341](#)).

До речі, завтра я їду на зустріч з Головою Європейського Парламенту і Генеральним секретарем НАТО. Давайте прийнемо разом цей проект постанови про звернення. Він зареєстрований від групи народних депутатів.

Прошу підтримати пропозицію про розгляд проекту за скороченою процедурою. Голосуємо!

«За» – 240.

До доповіді запрошується голова Комітету у закордонних справах Ганна Гопко. Будь ласка, детальніше скажіть про сам проект постанови.

ГОПКО Г.М., голова Комітету Верховної Ради України у закордонних справах (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Добрий вечір, шановні колеги! Дякую всім за державницькі рішення і голосування. Хочу сказати, що ми напрацювали цей проект Постанови «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу у зв'язку з черговим актом агресії Російської Федерації проти України».

У цьому проекті постанови ми висловлюємо рішучий протест агресивним діям Російської Федерації і вимагаємо надання невідкладної медичної допомоги пораненим українським морякам, забезпечення їх негайного і безпечного повернення в Україну, а також повернення незаконно захопленого військового майна та відшкодування збитків.

Ми закликаємо міжнародне співтовариство вжити дієвих заходів для припинення російської агресії як на суходолі, так і на морі, у тому числі шляхом застосування нових та посилення існуючих санкцій до повного відновлення суверенітету і територіальної цілісності України у міжнародно визнаних кордонах.

Ми запрошуємо міжнародні організації направити спостерігачів у регіон Чорного та Азовського морів та Керченської протоки і пропонуємо морським державам направити в регіон військові кораблі, щоб упередити подальшу ескалацію напруги з боку Росії.

Ми закликаємо міжнародних партнерів збільшити надання Україні військової та іншої допомоги для захисту територіальної цілісності і суверенітету України.

Ми закликаємо міжнародну спільноту адекватно реагувати на виклики і загрози, що несе Російська Федерація, оскільки політика умиротворення вже призвела до окупації частини території України.

Ми також підкреслюємо, що будівництво «Північного потоку-2» є проектом не в інтересах Європи, а в інтересах Росії, і несе загрозу, у тому числі безпекового характеру, для всього регіону Балтії і Північної Європи.

Ми наголошуємо, що безкарність агресивної політики і дій РФ може призвести до глобальних наслідків.

Саме на кремлівський режим ми покладаємо повну відповідальність за ескалацію напруги в регіоні Азовського та Чорного морів та Керченської протоки, яка є продовженням збройної окупації Криму та окремих районів Донецької та Луганської областей. Ми покладаємо відповідальність на Росію за підлив мирного врегулювання ситуації.

Прошу підтримати.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, колеги, переходимо до голосування. Проект постанови вам роздано. Я прошу всіх зайняти робочі місця. Це символічна, але важлива дія українського парламенту – звернення до міжнародних інституцій. Уже багато інституцій прийняли свої звернення, а ми, на жаль, аж о 21 годині. Я прошу, колеги, всіх підготуватися до голосування. Прошу зайняти робочі місця. Ми втратимо голоси.

Ставлю на голосування проект Постанови Верховної Ради України «Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу у зв'язку з черговим актом агресії Російської

Федерації проти України» (№ 9341) для прийняття за основу та в цілому. Прошу голосувати і підтримати. Голосуємо, колеги.

«За» – 272.

Постанову прийнято.

Шановні колеги! У нас був дуже непростий, складний день. Але, як завжди, український парламент вийшов на позитивні, фундаментальні для Української держави рішення. Я хочу всіх привітати з прийняттям цих рішень (*Шум у залі*).

Я оголошую, що під час голосування за доопрацьований проект закону [№ 9338](#) не спрацювала картка Ольги Богомолець.

Колеги, хочу привітати всіх нас з прийняттям важливого державницького рішення. Ми сьогодні стали ще на крок сильнішими і потужнішими.

Дякую Президенту України і Прем'єр-міністру України за участь у нашому засіданні і за вироблення єдиного спільного рішення.

Слава Україні!

Позачергове засідання Верховної Ради України оголошую закритим. Наступне пленарне засідання відбудеться у вівторок, 4 грудня, о 10 годині.